

Az edzők pedagógiai attitűdjeinek vizsgálata a sportolói elvárások és a teljesítménymotiváció tekintetében

Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar
Pszichológia Intézet

TÉMAVEZETŐ:

Matuz-Budai Tímea

Egyetemi tanársegéd

KÉSZÍTETTE:

Becz Bíborka,

Horváth Enikő

Pszichológia BA

2024.

Absztrakt:

Kutatásunk fókuszában az edzői kommunikáció és a sportpedagógiai eszközök alkalmazása áll, melyet az eriksoni életszakaszok függvényében vizsgálunk, különös tekintettel a serdülőkorra és a felnőttkorra. Említést teszünk arról, hogy miként hozható összefüggésbe az edzői filozófia és a játékosok sportmotivációja. Hipotézisünk szerint, az utánpótláskorú játékosok nevelését végző edzők filozófiai profilja többnyire nem pozitivista, éppen ezért több pedagógiai módszer alkalmazásával élnek, mint társaik, akik felnőtt csapatot eddzenek. Továbbá feltételezzük, hogy a felnőtt sportolók edzőinek megnyilvánulásaiban kevesebb sportpedagógiai motívum lelhető fel, mivel az egzisztencialista filozófiai profillal ellentétben a hangsúly a nevelői munkáról eltolódik a teljesítménymaximalizálás felé. Hipotéziseink közé tartozik még, hogy mind a felnőtt, mind az utánpótlás korú játékosok olyan edzőt preferálnak, aki nem csupán a teljesítményük maximalizálására törekszik, hanem személyiségüket is formálja. Így tehát azt is feltételezzük, hogy legkevésbé pozitivista nézetek valló edzői pedagógiai stílust részesítik előnyben.

A vizsgálatba a magyar Nemzeti Bajnokság elsőosztályában (NB I), másodosztályában (NB I/B), illetve harmadosztályában (NB II) szereplő edzőket, utánpótláskorú és felnőtt játékosokat vontunk be önkéntes alapon. A kutatásunk első részét képező felmérés során a játékosok egy sportmotivációs és egy edzői lelkesedést mérő skálát töltöttek ki. Az edzők által kitöltött kérdőív tételei pedig a különböző edzői filozófiákat és elképzeléseket hivatottak felmérni. A kutatás második részében a sportolók töltötték ki az edzői filozófiai profil feltárására szolgáló kérdőívet. Ezen felül egy asszociációs feladat keretein belül felmértük, hogy az edzőhöz és a testnevelő tanárhoz társított kompetenciákban és attitűdökben milyen hasonlóságokat és különbségeket társítanak a kísérletben résztvevők.

Dolgozatunkban kísérletet tettünk arra, hogy az eddig feltárássra került elméleteket és azonosított filozófiai profilokat összekössük a különböző kommunikációs jellemzőkkel és a gyakorlatban is alkalmazható módszerekkel. Mindezek mellett igyekszünk felmérni, hogy a sportolók pedagógiai igényei és az edzők pedagógiai képességei egybeesnek-e.

Kulcsszavak: sportpedagógia, edzői filozófiai profil, motiváció, kommunikáció, eriksoni életszakaszok

Tartalomjegyzék:

I.	Bevezető.....	3
II.	Elméleti háttér	4
	II.I. A sportpedagógia fogalmi meghatározása	4
	II. II. Az edző, mint pedagógus	5
	II.III. Az edzői filozófia és kommunikáció	9
	II. IV. A sportpedagógiai eszközök alkalmazásának fontossága az utánpótláskorú és felnőtt sportolók körében.....	13
III.	Első vizsgálat.....	16
	III. I. Hipotézisek.....	16
	III. II. Kutatás módszertana.....	16
	III. II. I. A kísérleti személyek és a mintavételi eljárás	16
	III. II. II. Eszközök.....	17
	III. III. Az adatfeldolgozás módszere és eredményei.....	18
	III. III. I. Az első hipotézis statisztikai elemzése	18
	III. III. II. A második hipotézis statisztikai elemzése	19
	V. III. A harmadik hipotézis statisztikai elemzése	20
	III. IV. Megvitatás	21
IV.	Második vizsgálat	22
	IV. I. Hipotézisek és kutatói kérdések.....	22
	IV. II. Kutatás módszertana	22
	IV. II. I. A kísérleti személyek és a mintavételi eljárás	22
	IV. II. II. Eszközök	23
	IV. III. Az adatfeldolgozás módszere és eredményei	24
	IV. III. I. Az első hipotézis kiértékelése.....	24
	IV. IV. Megvitatás	27
V.	Megvitatás, konklúzió:	27
	Irodalomjegyzék:.....	30
	Melléklet:.....	32

I. Bevezető

Számos hazai és külföldi kutatás igazolja, hogy a sport valamennyi formája a személyiség fejlesztésének fontos eszköze (Morgan, 2007, Bíró, 2011, Armour, 2011, Tinning, 2022). Az élsport teljesítménymaximalizáló aspektusa megköveteli, hogy a sportolók személyiségét sokoldalúan és céltudatosan formálják edzőik annak érdekében, hogy képesek legyenek a csúcsteljesítmény elérésére (Bíró, 2011). Ehhez azonban elengedhetetlen, hogy ne csak képességeik és tehetségük gondozása álljon a középpontban, hanem pszichikai állapotuk és motivációs bázisuk fejlesztése is.

A képességhatárok folyamatos feszegetése, a személyiség egyoldalúan hangsúlyos igénybevétele igen intenzív fiziológiai és pszichikai hatást gyakorol az egyénre, illetve erősen befolyásolják a sportolók személyiségének alakulását is (Bíró, 2011). Az énkép alakítása szempontjából kiemelten fontos fejlődési szakasz a serdülőkor, hiszen a hormonális és testi változások mellett a gyermek identitása is kibontakozásnak indul (Szabó et al, 2019). Az énazonosság-tudat megélésének egyik területévé válhat a sport is, ha az edző olyan légkört teremt, melyben megvalósulhat az erkölcs fejlesztése, a rugalmas viselkedésspektrum létrejötte, illetve a gyermek norma-és kapcsolatrendszerének alakítása is (Bíró, 2021).

A sportolók életében egy másik kritikus pontnak minősül a nyugdíjba vonulás időszaka, hiszen identitásának egy jelentős részét adó aspektusában változás következik be: az eddigi sportnak alárendelt életformája átalakul, képességeit át kell csoportosítani valami más, valami új cél létrejöttének érdekében, ide sorolható az akadémiák alapítása, vagy az edzővé válás, annak érdekében, hogy sportközelben maradjon az egyén (Györfy, 2019).

Mind a két életszakaszban a sportolók olyan krízisekkel nézhetnek szembe, melyek veszélyeztethetik a még fejlődő, vagy már kialakult identitásukat. Egy támogató és pedagógiai jól felkészült edző révén azonban könnyebben és sikeresebben tudnak alkalmazkodni a felmerülő változásokhoz (Armour, 2011). Tehát a pszichológia tudománya és a sportpedagógiai eszközök alkalmazása az edző számára olyan alternatív cselekvési módokat kínál, melyek elősegítik a metakommunikációt, illetve azt, hogy a sportoló tevékenysége szervezettebbé és tudatosabbá váljon az élet bármely területén (Bíró, 2011).

II. Elméleti háttér

II.I. A sportpedagógia fogalmi meghatározása

A sportpedagógia fogalmi vizsgálata két nézőpontból lehetséges: tágabb értelemben elmondhatjuk, hogy a sportnak létezik egy eleve nevelő és teljesítménynövelő jellege (Bíróné, 2011), így az edző azon alapvető célja mellett, hogy maximalizálja sportolói csúcsteljesítményét, elengedhetetlen, hogy figyelembe vegyünk a munkakör másik aspektusát is, mely a tudatos és szervezett nevelőmunkán keresztül a játékosok személyiségének fejlődéséért is felel (Varga 2018).

Szűkebb értelmezésben a sportpedagógiát egyfajta határtudománynak tekinthetjük a sporttudomány és a neveléstudomány között: „tárgya a sportolásban részt vevő sportoló tevékenységének vizsgálata pedagógiai nézőpontból, a teljesítménynövelés aspektusából” (Bíróné, 2011, 7.o.). Ahhoz, hogy a sportoló elérje a csúcsteljesítményt, kétségtelen, hogy edzőjének megfelelő technikai tudással kell rendelkeznie, melyet úgy kell átadnia sportolójának, hogy az a lehető legjobb módon képes legyen elsajátítani az edzői elképzeléseket, utasításokat (Paic, 2019). Az átfogó és specifikus technikai tudás az adott sportágat illetően bár szükséges egy modern sportedzői munkakörben, nem mondható elégségesnek (Tinning, 2022). Éppen ezért a sportpedagógia célja, hogy feltárja és rendszerbe foglalja azokat a pedagógiai törvényszerűségeket, melyek a játékosok felkészítési folyamataiban fellelhetők. Ezen kívül Fetz az 1970-ben megjelenő *Grundbegriffe der Didaktik der Leibesübungen* című művében megfogalmazza, hogy a sportpedagógia a nevelés azon eszköze, mely lehetővé teszi, hogy az elsajátított pedagógiai elméleti tudás átültethetővé váljon a gyakorlatba, annak érdekében, hogy a sportolók személyiségének sokoldalú és céltudatos fejlesztése végbe mehessen. A személyiség és a képességek ezen fejlesztése lehetővé teszi a képességhatárok folyamatos feszegetését, az optimális szorongási szint szinten tartását, valamint azt, hogy a sportolók magatartásbeli-, erkölcsi- és szociális készségei egyaránt fejlődjenek (Bíróné, 2011). Az élsportban végzett differenciált és magas fokon szervezett munkavégzés tehát megkövetel mind edzői, mind sportolói oldalról egy fegyelmezett és felelősségteljes mentalitást, munkamorált, mely révén mindkét fél a tudásához mérten a legjobban teljesít a sportoktatás összes alapvető színterén, legyen szó edzésről vagy téthelyzetről (Bíróné, 2011).

Összességében tehát elmondható: fontos, hogy a sportolókkal foglalkozó szakemberek tisztában legyenek az erő-és állóképességfejlesztés élettani alapjaival, normáival, hogy tájékozottak legyenek a taktikát illetően, illetve, hogy pontosan fogalmazzák meg a sportcélokat (Bíró, 2021). Azonban a sportolók felkészítése és nevelése során szem előtt kell tartanunk, hogy valódi sportsiker csak abban az esetben érhető el, ha a sportoló teljesítményére ható összes tényezőt figyelembe vesszük, legyen szó a pszichológiai, az élettani vagy az erkölcsi vonatkozásról. Amennyiben egy edző képes erre, akkor megvalósulhat a sportpedagógia azon hatása, miszerint nem csak egyedi szinten növeli a teljesítőképességet, hanem általánosan is (Bíró, 2011).

II. II. Az edző, mint pedagógus

Elengedhetetlen az edzőt, mint pedagógust is értelmeznünk, hiszen ahogy Bíró (2011) is állítja, nemcsak a motoros képességek fejlesztéséről beszélhetünk egy-egy mozgásos tevékenység következtében, hanem ezzel párhuzamban az egyén fejlődhet mind emocionálisan, mind pedig akarati szempontból egyaránt.

Az önértékelés kialakulásának folyamatában nagy hatással bír az, hogy a sportoló milyen eredményeket produkál a tanulási fázisban. Amennyiben ez pozitív élmény számára, az nagymértékben hozzájárulhat az önbizalmuk erősítéséhez, valamint számos alakommal az önkifejezés egy elengedhetetlen eszközévé válik. Abban az esetben tudja hatékonyan formálni az edző a sportolóit, amennyiben a tanulás folyamatában a következőkben felsorolt pedagógiai eszközök mindegyike az alábbi módon teljesül. A **követelés (1)** egy világosan megfogalmazott elvárás a sportoló felé, amely annak ellenére, hogy kihívást jelenthet számára, mégis képes végrehajtani azt. Meglehetősen határozott módon van közölve, ezzel egyidőben pedig ellenőrizhető. A követeléseknek egymásra épülve, minden szinten jelen kell lenniük, értelemszerűen az idő előrehaladtával a követeléseknek is eszerint kell differenciálódniuk. Lehetőleg ne parancsként, hanem kérdés formájában hangozzon el, mert úgy nagyobb eséllyel fog célt érni a sportolónál. A **meggyőzés (2)** során a cél, hogy az edző átadja a normákat és a szabályok ismeretét a sportolónak, célja, hogy ez belsővé váljon. Ezen eszköznél elengedhetetlennek tartjuk megemlíteni a példaképek kulcsfontosságú szerepét, hiszen ahhoz, hogy a meggyőzés sikeres legyen, fontos, hogy a versenyzők tisztelettel és őszintén fel tudjanak nézni az edzőikre, legyen szó sportról vagy a mindennapi tevékenységről egyaránt. A **gyakorlás (3)** során a jártasságok, készségek, szokások rendszerének kialakítása a cél. Gyakorlás ideje alatt egy-egy mozgásforma valamilyen elv szerint rendszerezett ismétlése zajlik. Annak

érdekében, hogy ezek az újonnan elsajátított készségek könnyedén előhívhatókká váljanak, a gyakorlást tömördek különböző szituációban kell végre hajtani. Az **ellenőrzés (4)** és az **értékelés (5)** alkalmával a sportoló visszajelzést kap saját munkájáról, hogy mennyire volt hatékony. Fontos kiemelni, hogy az ellenőrzés és értékelés semmiképpen se legyen személyeskedő vagy sértő a sportoló számára. Az edzőnek tulajdonképpen a megfelelő észrevételekkel kell koordinálni őt, mindemellett a segítőkészség és a tárgyilagosság is elengedhetetlen ezekben a fázisokban. Elkerülendő azonban az igazságtalan értékelés és nemcsak az adott szituációt, de a többi körülményt figyelembe véve érdemes adni a végső visszajelzést (Bíróné, 2011).

A szakirodalmak feltárásával egyidőben nem vált egyértelművé, hogy melyek volnának azok az elengedhetetlen pillérek, amelyeket összeillesztvén a “tökéletes” pedagógust kapnánk végeredményként. Egyetértés van azonban abban, hogy alapfeltétel a korszerű szakmai tudás, a pszichológiai tudás, és a munkaerkölcs (Bíróné, 2011).

Összegezve tehát a fent említett szakirodalom alapján kijelenthetjük, hogy minden egyes sportolói közeg a pedagógusi eszközöknek egy egyéni színteret biztosít. Ez az állítás akkor is igaznak bizonyult, mikor a módszerek kerültek megfigyelésre. A különbségeket két szinttel összehasonlítva említhetjük meg. Az egyik ilyen a testnevelés és az általános pedagógia területe, a másik pedig a sport pedagógia területe. A legnagyobb különbség az, hogy a sport jellegéből adódóan versenyszerű, és megköveteli a teljesítmény szinten tartását, sőt növelését. A másik lényeges differencia, hogy az adott illető ezt a mozgásformát egyénileg választotta, saját készségeit és preferenciáit figyelembe véve, amely így jelentős motivációs bázist jelent a gyakorláshoz és önmaga fejlesztéséhez (Bíróné, 2011).

Az oktatási, pedagógiai módszerek alatt a fizikai rekreációban azokat az eljárásokat értjük, melyeket az edző végez annak érdekében, hogy fejlessze a sportoló általános és sportszakmai tudását, képességeit, illetve, hogy elősegítse versenyzői személyiségének alakulását. Leggyakrabban az edzők, az alábbi eszközök alkalmazásával élnek:

- **Szóbeli kifejtés módszere:** a magyarázat a sportmozgások oktatásában nélkülözhetetlen, illetve szintén elengedhetetlen eszköze az edzőnek a sportoló teljesítményének kiértékelése során is.
- **A szemléltetés módszere:** bemutatás, képes ábrázolás, videó/film elemzése. Ez a módszer megjelenhet egyaránt a sportmozgás tudásának átadásában, valamint a

tétmérkőzésre való felkészülés során is (pl.: ellenfél stratégiáinak kielemezése a már lejátszott és videóra rögzített mérkőzés alapján)

- **A gyakoroltatás:** a mozgás megértése ekkor történik meg; minden egyes végrehajtás részeredményként jelzi a sportoló és az edző számára is, hogy a sportoló helyesen sajátította-e el, az adott mozgást, taktikát. Itt az edzőnek a legfontosabb feladata az ellenőrzés, az értékelés, a hibák korrekciója és a segítségadás.
- **Az ellenőrzés és az értékelés:** leggyakrabban szóban történik, de a sportolónak sokat segít, ha például látja egy mérkőzésen/versenyen elért statisztikáját, vagy videófelvételen megtekintheti esetleges hibáit/sikereit, hiszen jól tudjuk, a vizualizáció nagymértékben segít a memorizálásban, valamint elősegíti a jobb megértést is.

Azt fontos kiemelni, hogy a fent említett módszerek többnyire nem tisztán jelennek meg a sportoktatás során, hanem mindezek együttes kombinációját alkalmazva figyelhetők meg. Ahhoz pedig, hogy sikeres legyen a mozgásos tanulás, az edző részéről szükséges a megfelelő kiinduló szint megteremtése: például az előkészítő gyakorlatok alkalmazásával életkornak megfelelően, a motiváció megerősítése a reális értékelés és a támogató attitűd révén, valamint a mielőbbi sikeres végrehajtáshoz való hozzájárulás a segítségadás különböző formáin keresztül (Bíróné, 2011).

Számos téthelyzet az esetek nagy többségében egy meglehetősen heves érzelmekkel és indulatokkal fűtött "csata", amelyet a jó kompetenciákkal megáldott edző képes rendkívül hatékonyan felhasználni. Ez az állapot általában kétféle kimenettel végződhet; bizonyos embereket ezek az érzelmek olyan teljesítményre sarkallhatnak, amelyekre azelőtt nem volt precedens. Mások viszont bénítónak találhatják ugyanezt, ami kedvüket szegheti attól, hogy a részt vegyenek ebben az erőt próbáló helyzetben (Bíróné, 2011).

Fontosnak tartjuk kiemelni azt, hogy az edző moralitását a növendékei attitűdje kristálytiszta tükrözi vissza. Tehát ebből arra következtethetünk, hogy az edző feladatkörének fontos aspektusát képezi az is, hogy sportolóit a tisztességes megküzdésre nevelje annak érdekében, hogy az érzelmi túlfűtöttség ellenére is megvalósulhasson a fair-play, még akkor is, ha a cél elérése érdekében fontos téthelyzetben vannak éppen.

Már csak azért is elengedhetetlennek tartjuk, hogy pedagógusként is értelmezzünk egy edzőt, mert a nevelői feladatkör elengedhetetlen részét képezi a tanítványok önismeretének fejlesztése, amely munka eredményeként fény derülhet az egyén erősségeire és az esetleges gyenge pontjaira egyaránt. Hiszen jogosan tehetjük fel a kérdést: mit ér egy sportoló, ha nem

képes önmagát reálisan látni, és felmérni, hogy mire képes? Így akár egy fontos mérkőzés is múlhat azon, hogy a versenyző képes-e helyesen felmérni célkitűzései bázisát. Ez főleg az egyéni sportolóknál lehet kiemelt jelentőségű, ahol csak és kizárólag a sportoló önmagáért felel, nincsenek csapattársai, akik támaszként szolgálhatnak mind mentálisan, mind fizikálisan esetleges hibák vétése alkalmával (Bíróné, 2011).

A következőkben Rábai (2016) gondolatait szeretnénk volna megemlíteni, amelyben az edző-játékos kölcsönhatásairól olvashattunk részletesebben. Úgy tartja, hogy a sportolónak nem elég csupán tehetségesnek és fizikailag terhelhetőnek lenni, hiszen ez mind szinte hiábavaló, ha a mentális felkészültsége hiányos, valamint nincs meg benne elegendő kitartás és küzdeni vágyás. Ebben a mentális edzettségben pedig meghatározó szerepet játszik az edző, hiszen neki kell megfelelően kvalifikálnak lennie ahhoz, hogy a játékos esetleges diszkomfort érzeteit feltérképezze a sikerek elérésének céljából és nem utolsósorban azért, hogy a sportoló képes legyen élvezni a sportot, a versenyt minden kihívásával együtt (Rábai, 2016).

Mindezek mellett azt is megemlíti, hogy nemcsak sportáganként, de korosztályonként is fontos a különböző személyiségű edzők jelenléte, hiszen valószínűleg így található meg az a fajta tökéletes illeszkedés a sportolóval, ami eredményességre juttatja majd őt a későbbi munka folyamán. Példának okáért, ha arra gondolunk, hogy egy felnőtt válogatott csapat edzője párhuzamosan dolgozik együtt U10-es korosztályos gyermekekkel, az feltehetően nem volna túl célravezető. Természetesen itt nem az edző kompetenciája és szakmai tudása a megkérdőjelezendő, sokkalta inkább azon szempontok figyelembevétele történik, hogy vajon mind a játékosok, mind pedig az edző egyidőben ki tudna-e teljesedni az együtt folytatott munka során. Ennek megvalósulásához azonban arra van szükség, hogy az edző megtalálja a maga számára legmegfelelőbb tanítási közeget, amely lehetővé teszi számára, hogy a lehető legteljesebb módon hozzásegítse sportolóit a legmarkánsabb kihívás leküzdéséhez is. Ahhoz, hogy a megfelelő pedagógiai kompetenciákkal rendelkezik-e az illető vagy sem, sajnos nincs egy pontos szűrő, amellyel képesek lennénk ezt meghatározni. De az viszont biztos állítható, hogy az edzések hangulatát megfigyelve könnyedén ki tudjuk ezt következtetni. A gyakorlati pedagógiai felkészültség képességei alatt a következőket érthetjük: megfigyelőképesség, képzelet, fantázia, emlékezet, tapintat, megszólíthatóság, pedagógiai szervezőképesség, rugalmasság, jó kommunikációs készség. Ezek mellett fontos kritérium az erkölcsi követelmény (Rábai, 2016).

Összefoglalva tehát a fent említett készségek, kompetenciák együttesen kell, hogy teljesüljenek, annak érdekében, hogy meg tudjon valósulni a sportoló

teljesítménymaximalizálása, viszont ezek mellett nem szabad megfeledkezni arról sem, hogy minden edző egy ember, és minden esetben muszáj figyelembe venni az egyéni különbségek befolyásoló erejét; legyen szó értékrendekről, elképzelésekről, habitusról.

II.III. Az edzői filozófia és kommunikáció

Az edző filozófiai profilja alatt azt az edző által strukturált modellt érthetjük, melyben azok az edzői célok, értékek és pedagógiai eszközök foglalnak helyet, melyek a sportoló felé közvetítődnek. Ide tartoznak például az edző ismeretei és tapasztalatai a sport nevelő funkciójáról, valamint az edző által alkalmazott pedagógiai- és kommunikációs eszközök tárháza is (Isidori et al, 2016).

Isidori és munkatársai a 2016-ban folytatott kutatásuk során öt fajtáját azonosították az edzői filozófiának, melyeket három dimenzió mentén elemeztek. Vizsgálták az edző emberekhez és a sporthoz való viszonyát, azt, hogy milyen tanítási technikákat alkalmaz, illetve azt is, hogy milyen érték követelmények mentén határozza meg a sport célját.

Az *egzisztencialista* edző a tudás, a viselkedés, a másokkal való kapcsolatok szubjektív dimenzióját hangsúlyozza, és kiemeli, hogy a sportoló a tanulás folyamán egy olyan aktív résztvevő, aki felépíti értékrendjét és felméri hiányosságait, majd ennek fejében kiválasztja azokat a tudástartalmakat, melyeket el szeretne sajátítani az edző által kínált lehetőségek közül. Az edző közömbös a mérhető célok iránt, bár a tanulási tartalmak közvetítőjeként képes úgy megszervezni az edzéseket, hogy a sportolók saját maguk jussanak el a kitűzött célokhoz. Úgy gondolja, hogy a sportolók szigorú felügyelete és folyamatos fegyelmezése nem szolgálja a meghatározott célok elérését, hanem arra összpontosít, hogy fejlessze játékosai autonóm törekvéseit a céljaik megértése és elérése érdekében (Isidori et al, 2016).

Az *idealista* filozófiát képviselő edzők elvei szerint a sport nem önmagában fontos, hanem az általa képviselt értékek által válik értékessé. A sporttal kapcsolatos élmények erkölcsi és szellemi értékeit hangsúlyozza, nem pedig a teljesítményt. Ennek megfelelően ezen filozófia központjában a fair-play, az etikus döntések és az erkölcsös viselkedés áll. Támogatja a kreatív törekvéseket és azt, ha játékosai képesek önkontrollt gyakorolni (Isidori et al, 2016).

A *társadalomkritikai* profil központi elve, hogy a sport soha nem ér véget a játéktéren, hanem a sport által elsajátított tudás és érték az élet más aspektusaira is átvihető. A sportolókat formálható személyiségnek tekinti, éppen ezért ösztönzi, folyamatos párbeszéddel motiválja

őket a tapasztalatok megosztására. A tanulási folyamat során mintegy „alá-álványozza” a tudáselsajátítás lépéseit: fő célja a szabad motoros mozgások és a taktikai kreativitás elősegítése az edzéseken és a versenyeken való megmérettetés során egyaránt. A pusztá teljesítménnyel szemben arra helyezi a hangsúlyt, hogy fejlessze sportolói kritikai-reflektív gondolkodását (Isidori et al, 2016).

A *pragmatista* edző számára a kulcs a tapasztalat, melyet a sportoló szerez a környezetével zajló interakció során. A tanulás mindig a játékos gyakorlati érdeklődésének eredménye, amelyben a motivációt maga a tanulás lehetősége adja. Úgy véli minden tapasztalat tanulságossá válhat és gazdagíthatja az embert. Olyan tevékenységek végzését ösztönzi, melyek által nő a csapatkohézió és a konfliktusmegoldás, illetve kerül a rutin feladatok alkalmazását. Alapvetőnek tartja az együttműködésre való törekvést, az eszmecserét és az aktív részvételt, valamint feltételezi a nondirektív kommunikációt (Isidori et al, 2016).

A *pozitívista* nézeteket valló edzőt objektív, racionális megközelítés jellemzi: olyan fizikai és sporttevékenységeket igyekszik választani sportolói számára, amelyek köszönhetően nő játékosai fizikai erőnléte, neuromuszkuláris kontrollja. Hajlamosak arra, hogy mérésekkel ellenőrizzék sportolók fizikai felkészültségét és elutasítsák a szubjektív aspektusait a sportoló-edző kapcsolatnak. A tanítás-tanulás folyamata általában szisztematikus módszereket követve valósul meg az edző irányítása által (Isidori et al, 2016).

Isidori és munkatársainak kutatási eredményei összefüggésbe hozhatóak Morgan elképzelésével, miszerint a tanítási stílusok egyfajta spektrumon értelmezhetőek, melynek egyik pólusát a direktív, edző központú megközelítés adja, míg másik pólusát a pozitív pedagógia (Morgan, 2007). A direktív, edző központú tanítási stílus a fókusz a sportkézségek technikai elsajátításra helyezi, melynek során nagy szerepet kap a hibák javítását célzó edzői törekvés (Harvey & Light, 2017). A pozitívista edzői filozófiával közös vonása, hogy a tanítási folyamatokban a döntéseket az edző hozza meg, valamint az, hogy megfigyelhető egy hangsúlyeltolódás a szubjektivitás felől az objektív, technikai képzés felé.

A pozitív pedagógiai stílus képviselői szerint kardinális tényező a tanulási folyamatban, hogy a sportolót nem a tudás passzív befogadjaként kezeljük, hanem lehetőséget adunk számára arra, hogy aktívan formálja (Morgan, 2007). Ennek köszönhetően nő a sportoló kreativitása és problémamegoldó készsége is (Harvey & Light, 2017). Az egzisztencialista edzőhöz hasonlóan itt sem a mérhető célok válnak fontossá, hanem a sportolók autonóm törekvésein keresztül az, hogy sikerélményekkel gazdagodjanak.

Fontos megjegyezni, hogy Morgan és Isidori is egyaránt azt hangsúlyozza, hogy ezek a sportpedagógiai profilok képlékenyek, inkább egy kontinuumként kezelendők, és hogy gyakran összemosódhatnak, hiszen ezek a filozófiák változhatnak a szerzett új tapasztalatok és a továbbképzések függvényében (Morgan, 2007, Isidori et al, 2016).

Hazai törekvések is irányultak arra, hogy feltérképezzék az edzők lehetséges pedagógiai stílusait. Ezek közé tartozik Németh (2015) írása is: kétféle pedagógiai alkatot azonosít, amelyet az edzők vonatkozásában feltétlenül szükségesnek éreztünk dolgozatunkban felsorolni. Az első csoportba a *logotrop pedagógiai alkatú edzők* tartoznak, akik többsége azért választotta ezt a hivatást, mert érdeklődésük középpontjában a sportáguk szeretete áll. Fő céljuk, hogy a sportáguk technikai-taktikai ismeretét minél jobban átadják játékosaik számára. Magas követelményeket támasztanak játékosaikkal szemben, de a nevelői feladatokra, a játékosok személyiségének formálására kevésbé helyeznek hangsúlyt (Németh, 2015).

A második pedig a *paidotrop alkatú edző*, akik számára elsődleges célt jelent a csapat közösséggé formálása, és ezzel párhuzamosan jellemző rájuk, hogy a kivitelezés tekintetében nincsenek szigorú elvárásaik. Nem az a prioritás számukra, hogy minden mozdulatsor a lehető legtökéletesebben legyen végrehajtva, sokkal inkább emocionális oldalról közelíti meg növendékeit és ennek gyümölcséül várja az elkövetkezendő sikereket is. Szívesen hallgatják meg játékosaik véleményét, annak érdekében, hogy közös konklúziót tudjanak levonni, mivel hisz abban, hogy nagymértékben befolyásolja a versenyzők sporthoz való hozzáállását, hogy mennyire érzik magukat edzőjük által megbecsülve (Németh, 2015).

Németh (2015) fontosnak tartja kiemelni, hogy egy-egy verseny kiértékelésével, csak abban az esetben érdemes szembesíteni a sportolókat, ha túlfűtött érzelmi állapotukat sikerült maguk mögött tudni. Bár ez nemcsak a sportoló, de az edző lelkiállapotára is ugyanolyan mértékben vonatkozik. Emellett az edző kiemelt feladatai közé tartozik az, hogy pozitív megjegyzésekkel értékelje játékosait egy-egy mérkőzés szünetében, hiszen ezzel nagyesséllyel növelheti önbizalmukat, amely hozzásegítheti őket a téthelyzet pozitív kimeneteléhez.

Németh pedagógiai alkati rendszere mellett feltétlenül szükségesnek tartottuk megemlíteni egy másik rendkívül fontos felosztást, amely nem más, mint az indirekt és direkt pedagógiai stratégiák sajátosságai, ismérvei (Horváth & H. Ekler, 2019). Ezen szakirodalom alátámasztja azt a tényt, miszerint az indirekt oktatási stílus egy jóval összetettebb nevelési hatást fog eredményezni. Sajnálatos módon viszont hazai viszonylatban csak csekély számú

gyakorlatban is végrehajtott kutatással találkozhatunk, amely tényállás dolgozatunk létrejöttét nagymértékben befolyásolta.

Az *indirekt pedagógiai stratégiák* központjában a tanuló/sportoló áll, az edzés során a már meglévő tudásukon alapuló új tudás konstruálása a cél. A kutatás igazolta, hogy azon tanulók/játékosok, akik ebben a stratégiában „nevelkednek” nagyobb mértékű motivációt élnek át az edzések/ testnevelés során, valamint nagyobb mértékű vágyat éreznek magukban a fejlődésre, így kreativitásuk megvalósulhatott. Míg a *direkt pedagógiai stratégiák* esetében pedig az edző több döntést hoz, a sportolók a már meglévő tudásukat hívják elő. A kutatás igazolta, hogy ezen stratégia alkalmazásakor a gyerekeknek nincs esélyük az autonómia gyakorlására, nem kapnak a kezükbe felelősséget, háttérbe szorul a kreativitásuk és a problémamegoldó képességük fejlesztése is (Horváth & H. Ekler, 2019).

A különböző sportpedagógiai stílusok tárgyalásakor számos kutatásban felmerült az a kérdés, hogy szükséges-e egyáltalán a különböző filozófiai profilok tipologizálása, vagy inkább az a meghatározóbb, hogy felismerjük az edzők pályaalakultságát (Bíró, 2021). Mindenesetre „az optimálisnak tűnő nevelői magatartás kijelölése nehéz döntés, melyet a nevelő (edző) személyisége és egyénisége, valamint a sportoló igényei és szükségletei is egyaránt jelentősen befolyásolnak” (Kiss et al, 2022, 28.o.).

Bármelyik sportpedagógiai filozófiát is részesíti előnyben egy edző, elengedhetetlen, hogy szem előtt tartsa azt a tényt, miszerint az oktatás hatékonysága nagyban függ az alkalmazott kommunikációs eszköztártól és módszerektől. Ilyen például az adekvát közlés, az edző helyzetfelismerése, illetve a szituációnak megfelelő közlésmód és jelrendszer megválasztása (Tomesz, 2018). A sportmozgások tanításában a verbális és a nem verbális eszközök szervesen kiegészítik egymást: például azon szükségszerűség, hogy a sportoló visszajelzést kapjon a tanulási folyamat során, történhet verbális szinten, azonban ezt a verbális szintet nyomatékosíthatjuk dicsérő és értékelő gesztusokkal is (Bíró, 2021). Fontos azonban az, hogy edző által közvetített verbális-és nonverbális jelek összhangban legyenek, hiszen csak ebben az esetben lesz kongruens az üzenet a sportoló számára (Dobrescu, 2014). Végül a sportoló ennek a pozitív, vagy negatív tényszerű visszajelzésnek a függvényében tudja a mozgását megváltoztatni, illetve javítani a fejlődés érdekében (Tomesz, 2018).

Mindent egybevéve azt mondhatjuk, hogy az edző-sportoló kommunikációja egy olyan kétirányú folyamat, melyet sportágspecifikus kódok jellemeznek (Révész et al, 2007). A mozgástanítás során akkor valósulhat meg a sikeres kommunikáció, ha az edző rövid, tömör és

lényegretörő közlésmodot alkalmaz, illetve hangnemét és hangerejét is tanítási-tanulási szituációhoz igazítja (Révész et al, 2007). Elengedhetetlen továbbá, hogy az edző olyan terminológiákat építsen be közlendőjébe, melyek megfelelnek a sportolók életkorának és előképzettségének; másképpen előfordulhat, hogy játékosai azért nem sajátítják el a tudástartalmakat, mert nem értik tisztán edzőjük mit is vár el tőlük (Tomesz, 2018).

II. IV. A sportpedagógiai eszközök alkalmazásának fontossága az utánpótláskorú és felnőtt sportolók körében

A fentiekben felvázolt elméleti háttér rávilágított arra, hogy a szakmai tartalmak hatékony beépítése és a teljesítménymaximalizálás csak abban az esetben lehetséges, ha az edzői kommunikáció megfelelő, valamint, ha szervezett nevelőmunkán keresztül valósul meg. Azonban nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy minden életkorban más fejlődési szakaszban jár a sportoló, és ennek megfelelően minden fejlődési szakaszban mások az igényei, szükségletei. Éppen ezért elsődlegessé válik az, hogy a különböző pedagógiai eljárásokat hozzáigazítsuk a fejlődés szabta feltételekhez (Nahalka, 1998): a tehetséggondozás során a sportoló korának, képességeinek megfelelő nevelési módszerek és eljárások alkalmazása nem csak a csúcsteljesítmény elérését teszi lehetővé, hanem személyiségformáló hatása is megvalósulhat (Kiss et al, 2022).

Erikson pszichoszociális modellje nyolc fejlődési szakaszra bontja a személyiség egész életen át tartó fejlődését, melyek meghatározott sorrendben követik egymást és melyek során az egyének megküzdnek a szakaszokra jellemző normatív krízisekkel. Ezen konfliktusokkal való szembesülés a fejlődésünk fordulópontját jelenti: sikeres megküzdés esetén különböző énerőket sajátítunk el, abban az esetben viszont, ha nem sikerül konstruktívan kezelni a kríziseket, a szükséges énerők nem alakulnak ki (Erikson, 2002). Tehát ebben az elméletben a krízis a fejlődés természetes velejárójaként jelenik meg, mely lehetőséget biztosít arra, hogy személyiségünk egy magasabb szintre léphessen az által, hogy az adott szintnek megfelelő képességeinket hatékonyan kiterjesztjük a következő életszakaszra (Meskó, 2015).

Dolgozatunkban az Erikson által legkritikusabbnak tartott szakaszra, a serdülőkorra és a felnőttkorra helyezzük a fókusz: igyekszünk ismertetni és feltárni ezen szakaszok kritikus pontjainak megnyilvánulását a sportolók életében, illetve azt, hogy mit tehet edzőjük annak érdekében, hogy játékosai könnyebben megbirkózzanak az adott életkorszak nehézségeivel.

Erikson fejlődési modelljének ötödik szakasza a serdülőkor (12-20), mely átmenetet képez a gyermek-és a felnőttkor között. Olyan változásokkal teli időszaknak definiálhatjuk, melynek kitüntetett szerepe van az identitásfejlődés folyamatában (Szabó et al, 2019). A krízis, amellyel ebben a szakaszban meg kell küzdenünk az, hogy sikeresen kialakítsunk egy egységes énképet. Amennyiben nem sikerül az egyénnek szilárd identitást kialakítania, szerepkonfúzió lép fel, melynek következtében a serdülő labilisnak érezheti énképét (Meskó, 2015).

Egy serdülő identitásának kibontakozásában fontos területté válhat a sport is, ha edzője a technikai tudás legmagasabb fokon történő elsajátítása mellett arra is törekszik, hogy olyan légkört teremtsen játékosai számára, melyben megvalósulhat a személyiség sokoldalú fejlesztése olyan fogalmakon keresztül, mint például a befogadás, a méltányosság, a társadalmi igazságosság és az együttműködés. Ebben az időszakban is bár fontos a teljesítménymaximalizálás, mégis a pedagógia szükséges, hogy a középpontban álljon, hiszen ekkor szilárdulhatnak meg olyan személyiségjegyek, melyeknek megléte elengedhetetlen a kiégés megelőzéséhez (Tinning, 2022).

Bár már gyermekkorban kezdetét veszi, ebben az életszakaszban zajlik a legnagyobb része a versenyzésre való felkészítésnek. Fontos, hogy a serdülő stabil motivációs rendszerre tegyen szert és képes legyen a nehézségeket kihívásként felfogni, annak érdekében, hogy az esetleges kudarcok ne szegjék kedvét az általa űzött sport művelésétől. (Révész et al, 2007). Ehhez persze elengedhetetlen egy olyan edzői filozófia is, mely mind a téthelyzetekben, mind az edzések során fenntartja a hibázás lehetőségét, hiszen tisztában van vele, hogy a hibázás a tanulás szerves részét képezi. Éppen ezért nem a minimalizálásuk a cél, hanem az, hogy a serdülő tanuljon belőlük (Morgan, 2007). Ha az edzőnek sikerül egy támogató légkört kialakítani, akkor sportolói kreativitása és flexibilis gondolkodásmódja fejlődik, mivel játékosai nem tartanak majd attól, hogy edzőjük hogyan fog reagálni az újító elképzeléseikre (Armour, 2011). Armour 2011-ben publikált *Sport Pedagogy: An Introduction for Teaching and Coaching* című művében az alábbi pedagógiai eszközök alkalmazását javasolja a kreatív gondolkodás fejlesztése érdekében:

- a gyerekeknek meg kell adni az ötletelés lehetőséget, mielőtt választ kínálunk számukra;
- a diskurzust jó, ha a gyermekek gondolatai és kérdései vezetik;
- teremtsünk teret a meghozott döntések reflexiójának;
- mutassuk meg, hogy a tanult készségek az élet más területén is alkalmazhatóak;
- engedjük a gyerekeknek, hogy a világosan felvázolt alapötletet ők fejlesszék tovább.

Ezen kívül megemlítendő még az edző „alá-állványozó” szerepe: azt az irányított felfedezést értjük alatta, mely során az edző utasításokat ad, megerősíti a kívánt viselkedésformákat, ugyanakkor mindezt az életkornak megfelelő fokozatosan visszahúzódnó jelenléttel teszi (Morgan, 2007).

A hetedik pszichoszociális szakasz, az érett felnőttkor (26-60 év), a sportolók életében különösképp kritikus pontnak minősül: ez az életszakasz „előrébb csúszhat” a fejlődés szempontjából, hiszen egy sérülés vagy a fizikai erőnlét csökkenése, romlása esetén fennáll az a lehetőség, hogy a sportolónak korábban kell búcsút mondania eddigi életformájának, melyet a sportnak rendelt alá. Ez számos jelentős változást implicál a játékosok életében mind testi, lelki és szellemi szinten. Edzője azonban segítségére lehet abban, hogy a célok újra aktualizálásával egy más jövőképet vetít sportolója elé (Györfy, 2019). Ha a játékos sikeresen megküzd ezzel a krízishelyzettel, akkor az életpálya módosítása után is hasznosnak és elégedettnek érezheti magát, azonban, ha képtelen rá, akkor kedvezőtlen kimenetelek sorával kell szembenéznie (Meskó, 2015). Ilyen lehet például a haszontalanság és a hiábavalóság érzése, az önértékelés csökkenése, a stabil reális jövőkép hiánya, illetve az öngyilkosság gondolata is. Edzői részről elengedhetetlen, hogy ebben a helykeresési folyamatban ne hagyja magára sportolóit, valamint, hogy segítse a tudatos transzfert, melynek értelmében rávilágít arra, hogy a sportban elsajátított tudáselemek és magatartásjegyek áttevődhetnek az élet más területeire is. Emellett szintén kulcsfontosságú, hogy az edzőnek tudatosan rá kell irányítania sportolója figyelmét a civil életben betöltött szerepére, hiszen nem csak teljesítménye révén értékes, hanem mint ember is (Györfy, 2019).

Balyi István Long-Therm Athlete Development modelljében meghatároz egy olyan optimális edzés programot, mely figyelembe veszi a sportolók életkorát, valamint azt, hogy a relatív életkorhoz képest korai, átlagos vagy késői érés figyelhető-e meg náluk. Ez a program hét fejlődési szakaszra bontja a sportolók felkészítésének folyamatát az egyes életkoroknak megfelelően. Ha összhangba szeretnénk állítani Erikson modelljével és a fentebb tárgyalt fejlődési szakaszokkal, akkor azt mondhatjuk el, hogy a serdülőkorban lévő játékosokat a *Training to train* szakasz (12-16) elvei szerint szükséges felkészíteni. Ez alatt azt érthetjük, hogy ekkor a legoptimálisabb a sportágspecifikus készségek és képességek kialakítása és fejlesztése. A teljesítmény maximalizálására majd csak a *Training to win* szakaszban kerül sor Balyi elmélete szerint, ez nagyjából 18-19 éves korra tehető. Ezen elméletközponti gondolata tehát, hogy először jó sportolót szükséges nevelni és utána pedig jó játékost (Balyi, Way & Higgs, 2013).

Összefoglalva a fent említetteket azt mondhatjuk, hogy a különbözői edzői kontextusokban, életszakaszokban más és más problémák, célok merülnek fel mind a sportoló, mind az edző nézőpontjából tekintve (Tinning, 2022). Egy azonban minden fejlődési szakaszban közösnek mondható: az edző nem csak irányítja, vezeti a sportoló tevékenységét, hanem formálja személyiségét is (Armour, 2011). Az, hogy milyen arányban oszlik meg a teljesítmény maximalizálására való törekvés és a pedagógiai fejlesztés, az leginkább attól függ, hogy az edző milyen filozófiai profillal rendelkezik és hogy milyen korosztállyal dolgozik együtt (Bíró, 2021).

III. Első vizsgálat

III. I. Hipotézisek

H1: A felnőtt csapatok edzőire kevésbé jellemző az egzisztencialista edzői filozófiai stílus, hiszen az edzők számára kiemelten fontos a teljesítmény maximalizálás, a sportolók csúcsteljesítményének elérése.

H2: A pozitivista edzői filozófiai stílus kevésbé jellemző az utánpótláskorú játékosokat nevelő edzőkre, hiszen ebben az életszakaszban az edzők még nagyobb hangsúlyt fektetnek a pedagógiai eszközök használatára és a serdülők nevelési folyamatára is.

H3: Azoknak a sportolóknak, akiknek edzői interaktívak, kifejező a testbeszédük és adekvát közléseket tesznek, magasabb a belső motivációjuk.

III. II. Kutatás módszertana

III. II. I. A kísérleti személyek és a mintavételi eljárás

Adatfelvétel reményében számos magyarországi sportegyesület felnőtt és utánpótlás korú játékosát és edzőjét felkerestük az egyesület hivatalos e-mailcímén, telefonszámán keresztül. Az e-mailben és a beszélgetés során egyaránt részleteztük a kutatás célját és adatait, illetve azt, hogy személyes adataik nem kerülnek nyilvánosságra, valamint harmadik fél számára elérhetővé. A minta alanyául 82 játékos szolgált, melynek 48,8 %-a (n= 40) nő és 51,2%-a (n= 42) férfi. A megkérdezett sportolók átlagosan 15,79 éve üzik sportjukat. Emellett 81 edző is kitöltötte a kérdőívet: az edzők 51,9 %-a (n= 42) foglalkozik utánpótlás neveléssel, 48,1%-a (n= 39) pedig felnőtt játékosok felkészítésével, illetve átlagosan 17, 31 éve tevékenykednek az

edzői szakmában. A kérdéssort kitöltő edzők átlag életkora 40,6 (szórás 10,807) a sportolóké pedig 23,2 (szórás 7,493). A további demográfiai adatokat tekintve elmondható, hogy a kitöltők 55,8%-a (n= 91) városban; 35,6 %-a (n=58) fővárosban; 4,3 %-a (n= 7) faluban és 4,3 %-a (n= 7) megyeszékhelyen él.

A kísérleti személyeket nem véletlenszerűen választottuk ki, ugyanis kutatásunk középpontjában a félprofi és profi sportolók, illetve edzők vizsgálata állt, nem tartozott céljaink közé a rekreációs jelleggel folytatott fizikai aktivitást végző személyek vizsgálata.

Az egyesületek beleegyező válasz e-mailje után kiküldésre kerültek a kérdőívek, melyeket a sportolók és az edzők egyaránt online formátumban tudtak kitölteni. A játékosokat egy kérdőívcsomag kitöltésére kértem fel, melynek első része a Sportmotivációs kérdőívet, míg második része az Edzői lelkesedés kérdőívet tartalmazta. Az edzők számára kitöltendő kérdőív pedig az edzői filozófiájukat vette górcső alá. E-mailünkhöz természetesen csatoltuk a 18 éven aluli kitöltők számára a szülői beleegyező nyilatkozatot.

III. II. II. Eszközök

A kutatás eszközeként kérdőíves módszert alkalmaztunk. A demográfiai adatokon túl a három kérdőívet töltötték ki a kutatásban résztvevő személyek, melyek a játékosok sportmotivációjának, az edzők filozófiai profiljának, illetve e két tényező kapcsolatának különböző aspektusát vizsgálták.

A sportmotiváció vizsgálatára a magyar nyelvű Sport Motivációs Skálát (H-SMS) alkalmaztuk, mely három tényezőt mér 19 itemen keresztül: a motiváció hiányát, a külső motivációt és a belső motivációt. Az állításokat egy 1-7-ig terjedő Likert-skálán lehetett értékelni (Paic és mtsai., 2018).

A sportolók által kitöltött második kérdőív az Edzői lelkesedés kérdőív, melynek alapját a Tanári lelkesedés kérdőív alkotta. A kérdőív módosítása során az eredeti item szám és szövegezés megtartásra került, pusztán csak a tanár szó helyett az edző kifejezést alkalmaztuk. A kérdőív 13 tételt tartalmaz, amelyek mindegyike egy-egy zárt kérdés, melyekre a sportolók igennel vagy nemmel válaszolhattak. A kérdőív olyan állításokat tartalmaz, melyek az edző verbális- (pl.: szavak kiválasztása, hasonlatok alkalmazása) és nonverbális (pl.: szemkontaktus, mimika) kommunikációjára, valamint a vokális jellemzőjére (pl.: beszédtempó, hangmagasság) irányulnak (Orosz & Karsai, 2012).

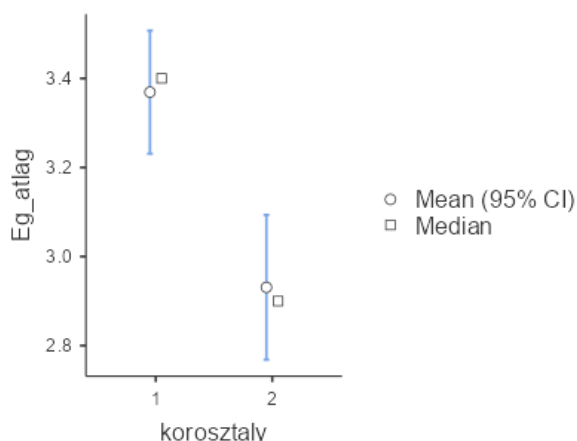
Az *The questionnaire to detect the physical education teacher's philosophical profile* kérdőív szolgált az edzők pedagógiai-filozófiai profiljának feltárása. Minden edző egy magyarra fordított példányban tudta értékelni az 50 tételt egy öt fokú Likert-skálán. Az itemek 5 alskálába rendezhetőek az öt filozófiai profilnak (egzisztencialista, idealista, társadalomkritikai profil, pragmatista, pozitivista) megfelelően, melyek összességén keresztül világosabb képet kaphattunk az edzők sajátos világképéről, ismereteikről és személyes tapasztalataikról, a sport nevelő funkciójáról, illetve arról, hogy a személyes elképzeléseik, értékeik mentem cselekednek-e, vagy hajlandóak-e a kompromisszum kötésre. Az egyes alskálákhoz 10 item tartozik; minél magasabb pontszámot ér el egy edző az adott filozófiai profilhoz tartozó alskálán, annál inkább jellemzőek rá az adott profil pedagógiai jellegzetességei (Isidori et al, 2016).

III. III. Az adatfeldolgozás módszere és eredményei

A statisztikai adatok kiértékeléséhez a kérdőíves kutatásunk során a Jamovi 2.0 programot használtuk. Szignifikánsnak fogadtuk el az eredményeket amennyiben $p \leq 0,05$ volt.

III. III. I. Az első hipotézis statisztikai elemzése

Ahhoz, hogy megvizsgáljuk, hogy igaz-e a kutatói felvetésünk, miszerint *a felnőtt csapatok edzőire kevésbé jellemző az egzisztencialista edzői filozófiai stílus*, mint az utánpótláskorú csapatok edzőire, Független minták T-próbáját (Independent Samples T-Test) alkalmaztuk, miután lefuttattuk egy homogenitás és normalitás (Shapiro-Wilk) vizsgálatot. Eredményül azt kaptuk, hogy az adatok normális eloszlásúak ($p = 0,482$), illetve homogének ($p = 0,328$). A Független minták T-próbáját kiértékelve elmondható, hogy statisztikailag jelentős különbség ($t(79) = 4,043$; $p < 0,001$) fedezhető fel az utánpótlás és a felnőtt csapatoknál alkalmazott edzői filozófiák között: az utánpótlás játékosok nevelése során az edzők inkább alkalmazzák az egzisztencialista filozófiai profil pedagógiai eszközeit, mintsem a felnőtt csapatokkal foglalkozó szakmabeli társaik. A fent olvashatók következtében kijelenthető, hogy az első hipotézis beigazolódott.

1. ábra. Az egzisztencialista edzői filozófiai profil alkalmazása a sportolók életkorának függvényében. Megjegyzés: 1= Utánpótlás csapatok, 2= Felnőtt csapatok

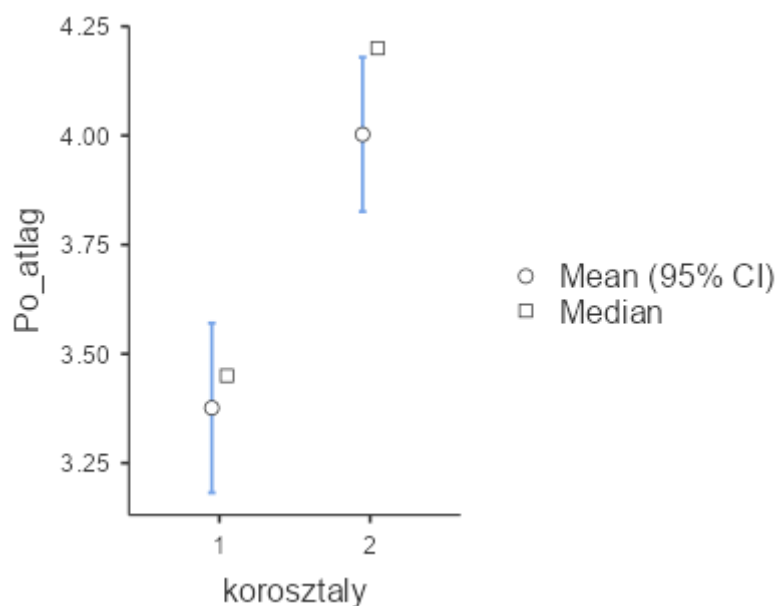
Group Descriptives

	Group	N	Mean	Median	SD	SE
Eg_atlag	1	42	3.369	3.400	0.457	0.071
	2	39	2.931	2.900	0.518	0.083

1. Táblázat. Az 1. ábrához tartozó összefoglaló táblázat. Megjegyzés: 1= Utánpótlás csapatok, 2= Felnőtt csapatok

III. III. II. A második hipotézis statisztikai elemzése

A második hipotézishez (*a pozitívista edzői filozófiai stílus kevésbé jellemző az utánpótláskorú játékosokat nevelő edzőkre*) tartozó adatok kiértékelését szintén normalitás és homogenitás vizsgálattal kezdtük. Bár a vizsgált adatok homogénnek mondhatók ($p=0,698$), a Shapiro-Wilk teszt alapján kiderült, hogy nem mutatnak normális eloszlást ($p=0,037$). Mivel a normalitás előfeltétele nem igazolódott, nem használhatjuk a Független minták T-próbáját a vizsgált változók kiértékeléséhez. Az ilyen esetekben a Mann-Whitney-féle U próbát szükséges alkalmazni, amely egy nemparaméteres próba. Ennek a statisztikai eljárásnak a során azt feltételezzük, hogy a minták mediánjai között találunk eltérést. A mért változók mediánjait összevetve azt látjuk, hogy az utánpótlás korú csapat edzőire valóban kevésbé jellemző a pozitívista filozófia preferálása, melyet az alábbi grafikon és táblázat illusztrál.

2. ábra. A pozitívista edzői filozófiai profil alkalmazása a sportolók életkorának függvényében.
Megjegyzés: 1= Utánpótlás csapatok, 2= Felnőtt csapatok

Group Descriptives

	Group	N	Mean	Median	SD	SE
Po_atlag	1	42	3.376	3.450	0.642	0.099
	2	39	4.003	4.200	0.563	0.090

2. Táblázat. A 2. ábrához tartozó összefoglaló táblázat. Megjegyzés: 1= Utánpótlás csapatok, 2= Felnőtt csapatok

Az eredményekből kiderül tehát, hogy szignifikáns különbség van ($U = 392,5$ és $p < 0,001$) az alkalmazott edzői filozófiai profil és az edzett csapatok korosztálya között, így elmondható, hogy a második hipotézis beigazolódott.

V. III. A harmadik hipotézis statisztikai elemzése

A harmadik kutatói felvetés az edzői kommunikáció és a sportolók motivációjának kapcsolatára irányult: *Azoknak a sportolóknak, akiknek edzői interaktívak, kifejező a testbeszédük és adekvát közléseket tesznek, magasabb a belső motivációjuk.* A vizsgált változók közötti kapcsolatot korreláció mátrixszal elemeztem miután elvégeztem egy normalitás tesztet. Mivel a minták eloszlása nem tekinthető normálisnak ($p < 0,01$), így a Spearman-féle korrelációt alkalmaztam. A kiértékelést követően elmondható, hogy a belső motiváció és az edző adekvát, kifejező kommunikációs módja között pozitív irányú gyenge együttjárást ($\rho = 0,255$ és $p = 0,021$), míg az extrinzik motiváció és a megfelelő edzői kommunikáció között

negatív irányú gyenge szignifikancia ($\rho = -0,224$ és $p = 0,044$) fedezhető fel. Összességében tehát a harmadik hipotézist is elfogadhatjuk.

Correlation Matrix

		SM_belső	El_össz	SM_külső
SM_belső	Spearman's rho	—		
	p-value	—		
El_össz	Spearman's rho	0.255 *	—	
	p-value	0.021	—	
SM_külső	Spearman's rho	-0.237 *	-0.224 *	—
	p-value	0.032	0.044	—

Note. * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

3. Táblázat. A korrelációs mátrix eredményei. Megjegyzés: SM belső= intrinzik motiváció, SM külső= extrinzik motiváció, El össz= edző értékelése az Edzői lelkesedés kérdőív alapján

III. IV. Megvitatás

A fent említett elméletek összessége, a kérdőív és ennek statisztikai adatai is alátámasztják, hogy a vizsgálatban szereplő mindhárom hipotézis beigazolódott. A sporttudományok fejlődésével egyre népszerűbb kutatási területté válik a sportoló-edző kapcsolatának vizsgálata, azonban mégsem jut megfelelő fókusz az edzői szerepkör azon aspektusára, amely a sportolók személyiségjegyeinek fejlődését segíti elő a különböző pedagógiai eszközök használatával (Armour, 2011).

Jelen kutatás alátámasztja, hogy a pozitivista edzői filozófiai stílus kevésbé jellemző az utánpótlás korú játékosokat nevelő edzőkre, hiszen ebben az életszakaszba az edzők nagyobb hangsúlyt fektetnek a pedagógiai eszközök használatára és a serdülők nevelési folyamatára is.

Ezzel ellentétben a felnőtt sportolókkal foglalkozó edzők inkább a pozitivista edzői filozófiát részesítik előnyben, ami elsősorban a sportképességek magas szinten történő technikai elsajátítására összpontosít, valamint a teljesítmény maximalizálást célozza meg, így a sportoló személyiségét formáló pedagógiai eszközök háttérbe szorulnak (Isidori et al., 2016). A kiégés megelőzése és a belső motiváció fenntartása érdekében azonban elengedhetetlen, hogy az edző karbantartsa játékosai mentális állapotát is, melynek nem csak a megfelelően megválasztott edzői filozófiai stílus lehet az eszköze, hanem az adekvát edzői kommunikáció is (Dobrescu, 2014). A korreláció vizsgálat is rávilágított arra, hogy az edzői kommunikáció nemcsak a hatékony tudásátadáshoz elengedhetetlen, hanem a sportolók belső motivációját is képes

befolyásolni abban az esetben, ha az edző interaktív, testbeszéde kifejező, sok leíró szót alkalmaz, gyakran változtat beszédtempót és az arcminikája élénk.

Viszont, arról sem szabad megfeledkezni, hogy ezen edzői pedagógiai profilokat nem merev, átjárhatatlan csoportokként kell értelmeznünk, hanem sokkalta inkább egy folytonos, egymásra ható eszköztárként, melyet az edzőnek a különböző szituációknak és korosztályoknak megfelelően lenne célszerű differenciálnia (Isidori et al., 2016).

IV. Második vizsgálat

Az első vizsgálatunk eredményei rávilágítottak arra, hogy különböző edzői filozófiai profilokat alkalmaznak az edzők, viszont ezzel egyidőben arra nem derült fény, hogy ezen profilok közül, melyek azok, amelyeket a leginkább preferálnának a versenyzők.

Az előzetesen feltárt tények és az ezen témában megjelent csekély számú szakirodalmak arra sarkalltak minket, hogy felmérjük azt, hogy a sportolók milyen igényeket támasztanak edzőikkel szemben a pedagógiai eszközeiket illetően, vagyis, hogy a sportolók elvárásai egybeesnek-e az edzők kompetenciáival.

IV. I. Hipotézisek és kutatói kérdések

H1: A felnőtt és az utánpótlás csapat játékosai is olyan edzőt preferálnak, aki nem csupán a teljesítményük maximalizálására törekszik, hanem személyiségüket is formálja. Így feltételezzük, hogy legkevésbé pozitivistá nézeteket valló edzői pedagógiai stílust részesítik előnyben.

K1: A téthelyzetek előidézte teljesítménymaximalizálás megköveteli, hogy a sportoló folyamatosan feszegetse határait. Ám, ha kudarcot vall, az maga után vonhatja edzője negatív kritikáját is. Lévé, hogy az iskolai testnevelés órák keretein belül nem lép fel ilyen mértékű teljesítménykényszer, így felmerült bennünk a kérdés, hogy vajon a sportolók inkább társítanak pozitív jelentést tartalommal rendelkező szavakat testnevelőikhez, mint edzőikhez?

IV. II. Kutatás módszertana

IV. II. I. A kísérleti személyek és a mintavételi eljárás

Jelen kutatás sikerességéhez számos magyarországi sportegyesület felnőtt és utánpótlás korú játékosa járult hozzá. A kérdőív az egyesületek hivatalos e-mailcímén keresztül került kiküldésre. Az e-mailben részleteztük a kutatás célját és tudnivalóit, illetve azt, hogy személyes

adataik nem kerülnek nyilvánosságra, valamint harmadik fél számára elérhetővé. A minta alanyául 70 játékos szolgált, melynek 54,3%-a (n= 38) nő és 45,7%-a (n= 32) férfi. Az üzött sport formáját tekintve 30 egyéni-, és 40 csapatversenyző adatait vettük fel. A kérdéssort kitöltő sportolók átlag életkora 24,04 (szórás 5,722). A további demográfiai adatokat tekintve elmondható, hogy a kitöltők 38,6%-a (n=27) városban; 27,1%-a (n=19) fővárosban; 2,9 %-a (n= 2) faluban; 28,6 %-a (n= 20) megyeszékhelyen él és községben 2,9%-a (n=2).

A kísérleti személyeket nem véletlenszerűen választottuk ki, ugyanis kutatásunk középpontjában a félprofi (NB2) és profi (NB1) sportolók álltak. Nem tartozott céljaink közé a rekreációs jelleggel folytatott fizikai aktivitást végző személyek vizsgálata, hiszen nem követel meg teljesítménymaximalizálást, illetve téthelyzetekben való helytállást a részükről, ugyanis sportjukat nem a csúcsteljesítmény elérése miatt űzik, hanem a „well-being” érdekében. Úgy gondoltuk, hogy ebben az esetben kevésbé lenne kimutatható az a tendencia, hogy az élsport a versenyzők személyiségét egyoldalúan ingerli, viszont dolgozatunkban pont az került bemutatásra, hogy ahhoz, hogy a sportoló mentális jólléte ne sérüljön, ezért rendkívül nagy szükség van az edzők pedagógiai értelmezésére is.

A felkeresett egyesületek beleegyező válasz e-mailje után kiküldésre került a kérdőív, amelyet a sportolók online formátumban tudtak kitölteni.

IV. II. II. Eszközök

A kutatás eszközeként szintén kérdőíves módszert alkalmaztunk. A demográfiai adatokon túl egy kérdőívet, valamint egy szóasszociációs feladatot töltöttek ki a kutatásban résztvevő személyek, melyek középpontjában a játékosok igényei álltak az edzői pedagógiai módszerek alkalmazásának tükrében.

Az *The questionnaire to detect the physical education teacher's philosophical profile* kérdőív szolgált az edzők pedagógiai-filozófiai profiljának feltárása a játékosok nézőpontjából. Minden sportoló egy magyarra fordított példányban, egy ötfokú Likert-skálán tudta értékelni az általa ideálisnak gondolt edzőt az 50 tételen keresztül. Ezen vizsgálat során tehát a kérdőíves kutatásban résztvevő sportolók töltötték ki az edzői filozófiai profil feltárására szolgáló kérdőívet a következő instrukciók szerint: “Kérjük gondold át röviden, hogy mi jellemzi a tökéletes edzőt. Elképzeléseidet jelöld be az összes állításnál.” Az itemek 5 alszálába rendezhetőek az öt filozófiai profilnak (egzisztencialista, idealista, társadalomkritikai profil, pragmatista, pozitivista) megfelelően, melyek összességén keresztül világosabb képet kaphattunk az edzők sajátos világképéről, ismereteikről és személyes tapasztalataikról, a sport

nevelő funkciójáról, illetve arról, hogy a személyes elképzeléseik, értékeik mentém cselekednek-e, vagy hajlandóak-e a kompromisszum kötésre. Az egyes alskálákhoz 10 item tartozik; minél magasabb pontszámot ér el egy edző az adott filozófiai profilhoz tartozó alskálán, annál inkább jellemzőek rá az adott profil pedagógiai jellegzetességei (Isidori et al, 2016).

Emellett felkértük egy szabad asszociációban való részvételre is őket, amely keretein belül felmértük, hogy az edzőhöz és a testnevelő tanárhoz társított kompetenciákban és attitűdökben milyen hasonlóságokat és különbségeket társítanak a résztvevők.

IV. III. Az adatfeldolgozás módszere és eredményei

A statisztikai adatok kiértékeléséhez a kérdőíves kutatásunk során ismételten a Jamovi 2.0 programot használtuk. Szignifikánsnak fogadtuk el az eredményeket amennyiben $p \leq 0,05$ volt.

IV. III. I. Az első hipotézis kiértékelése

Ahhoz, hogy megvizsgáljuk, hogy igaz-e a kutatói felvetésünk, miszerint a sportolók *legkevésbé a pozitivista nézeteket valló edzői pedagógiai stílust részesítik előnyben*, One-Way Anova statisztikai eljárást alkalmaztunk, miután lefuttattunk egy homogenitás és normalitás (Shapiro-Wilk) vizsgálatot. Eredményül azt kaptuk, hogy az adatok részben normális eloszlásúak: pragmatista $p = 0,564$; idealista $p = 0,294$; pozitivista $p = 0,368$; egzisztencialista $p = 0,553$; ellenben a társadalmi filozófiai profil adatai nem tekinthetők normális eloszlásúnak, ugyanis $p = 0,001$. A homogenitás vizsgálatnál is megfigyelhető, hogy az adatok egy része homogén, hiszen pragmatista $p = 0,182$; idealista $p = 0,9$; pozitivista $p = 0,032$; egzisztencialista $p = 0,488$. Ezen értékek függvényében a Kurskal-Wallis nemparaméteres próbát alkalmaztuk. Ezen próba értékeit figyelembevéve megállapíthatjuk, hogy nincs statisztikailag jelentős különbség ($\chi^2(1) = 0,166$; $p = 0,684$) abban, hogy a sportolók a pozitivista filozófiai profilt preferálnák legkevésbé. A fent olvashatók következtében kijelenthető, hogy az első hipotézis nem igazolódott be. Azonban tendenciaként megfigyelhető differencia az utánpótlás és a felnőtt korosztály átlag értékei között a pozitivista edzői pedagógiai profil preferálásának tekintetében.

Group Descriptives

	Korosztály	N	Mean	SD	SE
Pr_össz	1	41	34.634	3.238	0.506
	2	29	34.414	2.353	0.437
Id_össz	1	41	37.512	4.354	0.680
	2	29	37.793	4.195	0.779
Po_össz	1	41	34.146	4.096	0.640
	2	29	33.759	5.468	1.015
Eg_össz	1	41	33.317	4.156	0.649
	2	29	33.931	3.693	0.686
Tá_össz	1	41	35.146	4.531	0.708
	2	29	37.207	5.659	1.051

4. Táblázat: Az egyes edzői pedagógiai profilok átlagértékei a korosztály tekintetében

Megjegyzés: 1= Felnőtt sportolók, 2= Utánpótlás sportolók, Pr.össz= pragmatista, Id.össz= idealista, Po.össz= pozitívista, Eg.össz= egzisztencialista, Tá.össz= társadalomkritikai

Kruskal-Wallis

	χ^2	df	p	ϵ^2
Pr_össz	0.306	1	0.580	0.004
Id_össz	0.247	1	0.620	0.004
Po_össz	0.166	1	0.684	0.002
Eg_össz	0.271	1	0.603	0.004
Tá_össz	6.368	1	0.012	0.092

5. Táblázat: Az első hipotézis statisztikai eredményei. , Pr.össz= pragmatista, Id.össz= idealista, Po.össz= pozitívista, Eg.össz= egzisztencialista, Tá.össz= társadalomkritikai

IV. III. II. Az első kutatói kérdés elemzése

A szabad szóasszociációs feladatnál arra voltunk kíváncsiak, hogy a sportolók milyen tulajdonságokat társítanak edzőjükhöz és testnevelőjükhöz, illetve, hogy ezen jellemvonások között találunk-e egyezést. A beérkezett szavakat egy online szófelhő alkotóval egységesítettük, mely az alábbi weboldalon lelhető fel: [Free online word cloud generator and tag cloud creator - WordClouds.com](https://www.wordclouds.com/). Az öt leggyakoribb szóasszociációt rangsorolva az edző esetében következő eredményeket kaptuk: szigorú (11 fő), határozott (10 fő), segítőkész (9 fő), felkészült (8 fő), hangos (7 fő). Ezzel szemben a testnevelő tanárhoz társított leggyakoribb szavak a szigorú (17 fő), a kedves (13 fő), a laza (10 fő), a határozott (10 fő) és a megértő (7 fő) voltak.

IV. IV. Megvitatás

A második kutatásunk hipotézisét, miszerint a sportolók *legkevésbé a pozitívista nézeteket valló edzői pedagógiai stílust részesítik előnyben*, nem igazolódott be, hiszen statisztikailag szignifikáns különbséget nem sikerült feltárnunk az általunk alkalmazott eljárás használatával az edzői pedagógiai profilok között, azonban tendencia szintű különbséget tapasztaltunk az utánpótlás- és a felnőtt játékosok preferencia átlaga között az utóbb említett korcsoport javára. Mivel ezzel kapcsolatban kevés a kutatás, azt véltük feltételezni, hogy ennek hátterében az állhat, hogy a fizikai aktivitás során sokkalta inkább előtérbe kerül a teljesítményfokozás szemben a személyiség fejlesztésével, ugyanis a felnőtt sportolók stabilabb énképpel rendelkeznek, így kevésbé igényelhetik az olyan pedagógiai módszereket edzőik részéről, melyek az énjük ezen területét erősítenék.

A kutatói kérdésünk értelmezésekor az élsport azon aspektusát tartottuk szem előtt, amely magában hordoz egy szinte folytonos versenyhelyzetet, ami a csúcsteljesítmény fokozását teszi szükségessé, szemben egy iskolai testnevelés óra átlagos követelményeivel. A sportoló, ha képtelen teljesítményének határait újra meg újra átlépni, akkor a kudarc elkerülhetetlenné válik, ami egy negatív kritikát vonhat maga után edzője részéről. A sportoló olyan visszajelzést vár el, amely összhangban van az ő sajátos teljesítményének. Más szóval, a sportolók mentálisan felkészülnek arra, hogy negatív teljesítményükkel negatív visszajelzést kapnak és pozitív visszajelzést pozitív teljesítmény esetén (Tondnevis et al., 2012).

V. Megvitatás, konklúzió:

A két kérdőíves vizsgálat során igyekeztünk feltárni az edzők preferenciáját az azonosított filozófiai profilok tekintetében a különböző korcsoportok tükrében, valamint igyekeztünk felmérni azt is, hogy az edzői kommunikáció milyen hatással van a sportolók motivációjának alakulására. Mindezek mellett kísérletet tettünk arra, hogy feltérképezzük azt, hogy a sportolók pedagógiai igényei és az edzők pedagógiai képességei vajon egybeesnek-e.

A közvéleményben azonban a mai napig nem általánosan elfogadott az az elgondolás, miszerint az edzők azon alapvető célja mellett, hogy növeljék sportolóik csúcsteljesítményét, tevékenységük kardinális részeként nevelői munkát is végeznek (Varga, 2018). És bár a sporttudományok területén tevékenykedő szakemberek egyre nagyobb érdeklődéssel térképezik fel azokat a tényezőket, melyek befolyásolhatják a játékos sporthoz való viszonyát (Paic, 2019), mégis kevés kutatás irányul arra, amely a sportoló-edzői kapcsolat kifejezetten

azon oldalát igyekszik vizsgálni, mely a sportoló személyiségének fejlesztésére irányul az edzői pedagógiai eszközök és módszerek révén (Armour, 2011). Az a csekély számú szakirodalom, ami mégis a rendelkezésünkre áll, inkább a testnevelés és sportoktatás elméleti alapjait gyűjti össze, és ritkán, vagy egyáltalán nem ejtenek szót az edzői pedagógiai eszközök gyakorlati alkalmazásáról. Ezen kutatási terület korlátjának mondható továbbá, az is, hogy eddig nem születtek olyan törekvések, melyek a felnőtt sportolók pedagógiai igényeit igyekeztek volna felmérni, pedig a fentebb felvázolt elméleti ismertető után világos képet kaphattunk arról, hogy az edző nevelő munkája nem ér véget az utánpótlás neveléssel, hiszen fontos szerepe van abban, hogy segítsen felnőtt sportolóinak újra formálni identitásukat, hogy képesek legyenek sikeresen megküzdeni a stagnálás-generativitás kérdésével a nyugdíjba vonulásuk során (Györfy, 2019). A kérdőíves kutatásból azonban kiderült, hogy a felnőtt sportolókkal foglalkozó edzők inkább a pozitívista edzői filozófiát részesítik előnyben, ami elsősorban a sportkészségek magas szinten történő technikai elsajátítására összpontosít, valamint a teljesítmény maximalizálást célozza meg, így a sportoló személyiségét formáló pedagógiai eszközök háttérbe szorulnak (Isidori, 2016). A kiegészítés megelőzése és a belső motiváció fenntartása érdekében azonban elengedhetetlen, hogy az edző karbantartsa játékosai mentális állapotát is, melynek nem csak a megfelelően megválasztott edzői filozófiai stílus lehet az eszköze, hanem az adekvát edzői kommunikáció is (Dobrescu, 2014). A korreláció vizsgálat is rávilágított arra, hogy az edzői kommunikáció nemcsak a hatékony tudásátadáshoz elengedhetetlen, hanem a sportolók belső motivációját is képes befolyásolni abban az esetben, ha az edző interaktív, testbeszéde kifejező, sok leíró szót alkalmaz, gyakran változtat beszédtempót és az arcmimikája élénk.

Mindent egybevetve azt mondhatjuk, hogy bár az edző munkája sportcéloknak rendelődik alá, pedagógiai értelmezése nem csak lehetséges, de szükséges is mind az utánpótláskorú, mind a felnőtt játékosok nevelése során. Fontos kiemelni azonban, hogy a tanulási-tanítási folyamatokat az életszakaszoknak megfelelő elvárásokhoz és kihívásokhoz kell igazítani az edzőnek, ugyanis életszakaszokként különböznek a tanulási-, a motoros- és az affektív képességek is, tehát ezek a pedagógiai folyamatok csak differenciáltan mehetnek végbe (Bíróné, 2004). Ebből kifolyólag megállapíthatjuk, hogy a különböző életszakaszokban és edzői kontextusokban más és más filozófiai profil alkalmazása lehet eredményes. Az egyes profilok közötti különbséget az a hangsúlyeltolódás adja, mely vagy a nevelés, vagy a teljesítménymaximalizálás irányába történik. Amennyiben figyelembe vesszük azt a tényt is, miszerint a filozófiai profilok képesek módosulni az új tapasztalatok függvényében, úgy kijelenthető, hogy egy edzőt sem lehet besorolni egyetlen egy filozófiai profilba az általuk

használt pedagógiai eszközök alapján, hanem a különböző profilok értelmezése csak egy kontinuum mentén történhet (Morgan, 2007, Isidori et al, 2016).

Kutatásunk célja az volt, hogy feltárjuk és ismertessük a különböző edzői filozófia profilokat, pedagógiai elképzeléseket a sportolók személyiségének formálásáról és képességeiknek fejlesztéséről, hiszen kevés szakirodalom és kutatás áll rendelkezésünkre mely elősegíti, hogy komplexebb képet kapjunk az edző sportpedagógiás módszereiről és kommunikációjáról. Mindezek mellett meg kell említenünk, hogy szintén csekély számú vizsgálat készült a különböző korcsoportba tartozó sportolók edzőikkel szembeni igényeinek, elvárásainak felméréséről is, főleg hazai viszonylatban (Bíróné, 2011). A csúcsteljesítmény elérése és a sportoló személyiségének formálása mégis megkövetelne egy olyan edzői attitűdöt, amely tudatosan szervezi sportolói tevékenységét, valamint individuális szinten fejleszti önbecsülésüket, kreativitásukat, kezdeményezőkézségüket és elszántságukat (Armour, 2011). Azonban addig, amíg nem születnek olyan kutatások, melyeknek célja a sportoló nevelésével kapcsolatos elméleti tudás és a gyakorlatban alkalmazott módszerek összekapcsolása, hogyan is várhatnánk el egy edzőtől, hogy szakmai tudásán túl pedagógiai készségeit is maradéktalanul képes legyen érvényesíteni? Egy biztos, minden edző tisztaiban van a versenysport teljesítményorientált voltával, éppen ezért kiemelten fontos, hogy olyan pszichológiai környezetet teremtsenek játékosaik számára, melyben az egyéni és a szociális értékek egyaránt kibontakozhatnak, valamint megvalósulhat az identitás fejlődése kortól függetlenül.

Irodalomjegyzék:

1. Armour, K. (2011). *Sport pedagogy: An introduction for teaching and coaching*.
2. Balyi, I., Way, R. & Higgs, C. (2013). *Long-term athlete development*. Human Kinetics.
3. Bíró, M. (2021). Bevezetés a sportpedagógiába. In: *Sportpszichodiagnosztika és tanácsadás*
4. Biróné N. E. (2011). *Sportpedagógia*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs.
5. Dobrescu, T. (2014). The role of non-verbal communication in the coach-athlete relationship. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 149, 286-291.
<https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.08.231>
6. Erikson, E. (2002). Az ember nyolc korszaka. In: *Gyermekkor és társadalom*. Osiris Kiadó, Budapest
7. Fetz, F. (1970). *Grundbegriffe der Didaktik der Leibesübungen*. Limpert Verlag, Frankfurt am Mein.
8. Györfy Á. (2019). Van-e élet az (él)sport után? *Honvédtörvényszak, (71)*3-4, 37-41 p.
9. H. Tomes T. (2018). A szaknyelvi kommunikációs készség fejlesztésének lehetőségei sportpedagógusoknál. *Alkalmazott Nyelvészeti Közlemények, (13)*2, 129-138 p.
10. Horváth C., H. Ekler J. (2019). Tanítási stílusok alkalmazása és bemutatása az IPOO modellen keresztül a testnevelésben. *Különleges bánásmód, 5*(3), 39-47 p.
11. Isidori, E., Abele, A., Taddei, F., & Buzi, E. (2016). The questionnaire to detect the physical education teacher's philosophical profile: from theory to practice. *Italian Journal of Sport Pedagogy*, 2, 4-18 p.
12. Kiss Z., Bognár J., Déri D., & Csáki I. (2022). Hazai és határon túli labdarúgó akadémiák utánpótlásedzőinek pedagógiai nézetei. *Magyar Sporttudományi Szemle, 23*(4), 26-33 p.
13. Ligh, R. L., Harvey, S. (2017). Positive Pedagogy for sport coaching. *Sport, Education and Society*, 22(2), 271-287 p.
14. Morgan, K. (2007). Pedagogy for coaches. In: *An introduction to sports coaching*, 21-33 p.
15. Meskó N. (2015). A gyermekek megismerésének lehetőségei és új módszerei.
16. Nahalka, I. (1997). Konstruktív pedagógia-egy új paradigma a láthatáron (II.). *Iskolakultúra, 7*(3), 22-40.
17. Németh Zs. (2015). A konfliktuspedagógia elméleti és gyakorlati háttére a testnevelő tanárok munkájában.
18. Orosz G., Karsai N. F. (2012) Az egyetemi oktatók lelkesedésének és a hallgatók csalásának összefüggései, *Iskolakultúra, 22*(9), 3-11 p.

19. Paic R. (2019). *A sportoló-edző kapcsolat, a motiváció és az észlelt motivációs környezet összefüggéseinek vizsgálata a férfi kézilabdázásban*. Pécsi Tudományegyetem, Doktori (PhD) értekezés
20. Rábai D. (2016). Sportolók nevelése, az edző-játékos hatás működése a tenisz sportágban. *Oktatás és Fenntarthatóság*, 527-539 p.
21. Révész L., Bognár J., Géczi G. (2007). Kiválasztás, tehetség és pedagógiai értékek az úszásban. *Új Pedagógiai Szemle*, 6, 45-53 p.
22. Szabó H. L., Jámberi Sz., Gál Z., Kasik L., & Fejes J. B. (2019). Serdülők és fiatal felnőttek identitása az önértékelés és a társas támogatás függvényében. *Iskolakultúra*, (29)6, 36-48 p.
23. Tinning, R. (2022). Ruminations on reflection and critical pedagogy in sport coaching. *Sports Coaching Review*, 11(1), 87-107 p.
24. Tondnevis, F., Mozaffari, S. A. A., & Hajianzehaie, Z. (2012). The Relationship between Coaching Behaviors and Competitive Motivation in Pro-League Handball Players of Iran. *European Journal of Experimental Biology*, 2(6), 2276-2279.
25. Varga D. (2018). *Az edzők pedagógiai nézetei a magyarországi labdarúgó akadémiákon*. Testnevelési Egyetem, Doktori (PhD) Iskola

Melléklet:

1. Melléklet: Az első hipotézis statisztikai elemzése

Independent Samples T-Test

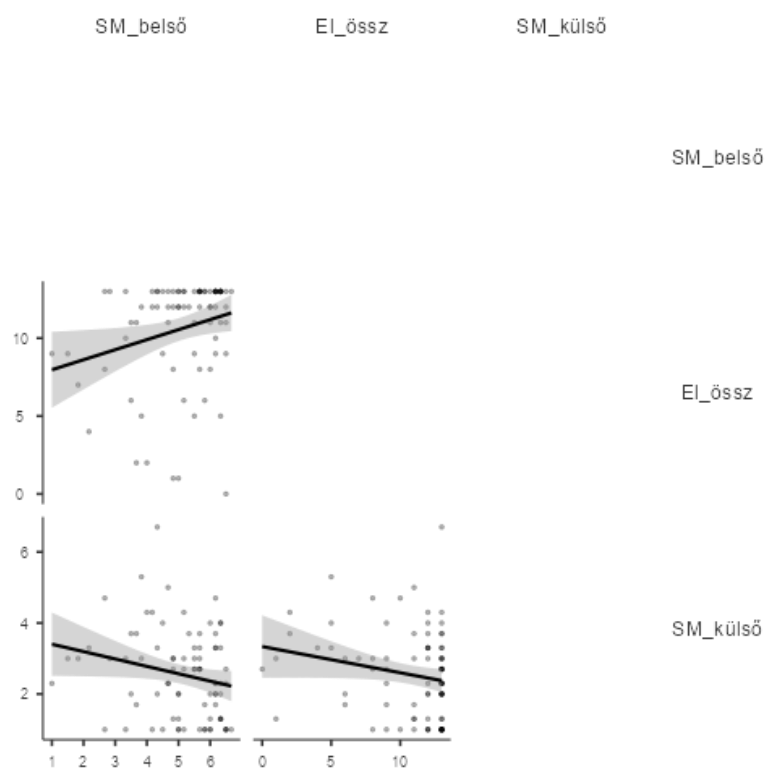
		Statistic	df	p
Eg_atlag	Student's t	4.043	79.000	< .001

2. Melléklet: A második hipotézis statisztikai elemzése

Independent Samples T-Test

		Statistic	p
Po_atlag	Mann-Whitney U	392.500	< .001

3. Melléklet: A harmadik hipotézis grafikonja

4. Melléklet: A második kutatás első hipotézise

Group Descriptives

	Korosztály	N	Mean	SD	SE
Pr_össz	1	41	34.634	3.238	0.506
	2	29	34.414	2.353	0.437
Id_össz	1	41	37.512	4.354	0.680
	2	29	37.793	4.195	0.779
Po_össz	1	41	34.146	4.096	0.640
	2	29	33.759	5.468	1.015
Eg_össz	1	41	33.317	4.156	0.649
	2	29	33.931	3.693	0.686
Tá_össz	1	41	35.146	4.531	0.708
	2	29	37.207	5.659	1.051

5. melléklet: A második kutatás első hipotézise.

Kruskal-Wallis

	χ^2	df	p	ϵ^2
Pr_össz	0.306	1	0.580	0.004
Id_össz	0.247	1	0.620	0.004
Po_össz	0.166	1	0.684	0.002
Eg_össz	0.271	1	0.603	0.004
Tá_össz	6.368	1	0.012	0.092

6. melléklet: A második kutatás első kutatói kérdése.

